

דף סיכום בחינה**מזהה בחינה: 001000270394 מזהה סטודנט: 209095****שם קורס: יחס ההלכה לאנשים עם מוגבלויות**

מספר שאלה	ניקוד מירבי	ציון
1	20.00	
2	20.00	20.00
3	20.00	16.00
4	15.00	7.00
5	15.00	
6	15.00	13.00
7	30.00	30.00

ציון בחינה סופי : 86.00**הבחינה הבדוקה בעמודים הבאים**

יחס ההלכה לאנשים עם מוגבלויות

סמסטר א, מועד ב, תשפ"ג

משך המבחן שעתיים

חומר סגור. דף מקורות מצורף לנספח.

המבחן בנוי משלושה חלקים. שימו לב שאתם משיבים על כל החלקים עפ"י ההוראות.

חלק א - 2 שאלות מתוך 3

חלק ב - 2 שאלות מתוך 3

חלק ג - אין בחירה. יש להשיב על כל ההיגדים.

בהצלחה!!

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

טעמי הרא"ש הינם: למנוע בושה של העולה(מתבסס על הביכורים, שחלר ידעו לקרוא וחלק לא, ואלו שלא: התביישו לקרוא, אז קראו עבורם)שמא זה לא ידע לקרוא ויימנע מלכתחילה לעלות מחמת הבושה, כמו-כן מניעת מריבות(שמא אדם גאווה לדוגמא יטען שידע לקרוא בעוד אינו יודע ויתעקש על כך ויריב עם הש"ץ),הוא מוסיף כי למינעת ברכה לבטלה, העולה לקרוא יעקוב בלחש(כנהוג היום בפועל).מדגיש בשו"ת שעל העולה להבין ולחבר אותיות עם החזן.

נימוקי יוסף מצטט כי "הקורא את המגילה עומד", אולם מדגיש כי הוסמא אינו קורא לכתחילה והעומד הוא איש אחר, שקורא רואה ופותח, ולכן זה דבר טוב. מדגיש שככה עושים עם חתן סומא.

ספר האגודה אומר שסומא כהן קורא בתורה.

מסייג ר' **יוסף קארו**, כי לדעתו אינן לסמוך על דבריהם והדבר לא נפסק להלכה.

דרכי משה, כותב כי **המהרי"ל** אומר שנוהגים לקרוא לסומא לספר התורה, אולם מסכים עם **הבית יוסף**.

מהשנה ברורה, אומר שעולה לתורה, דין שומע(את הש"ץ)כדין עונה(כמו בקידוש - שמוציא ידי חובה את השומעים העונים אמון),ולכן אין בעיה.

חשוב להבין כי אחד ההיתרים מתבסס על "צו השעה" של מדינות אשכנז, בהן עברית לא היה שגורה בפי היהודים כל שכן הקריאה בה, ולכן יש מי שמתיר לעלות גם למי שאינו קורא-ומכאן היקש להתיר לסומא.

+20

(2)

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

בבלי מסכת סנהדרין נ"ז: הגמרא מתייחסת לאיסור שפיכת דם האדם באדם שניתן לבני נוח (גויים), ואדם שהוא באדם זה עובר. באדם יש נפש.

בבלי סנהדרין צ"א: רבי אומר שלמד וקיבל את דבריו של אנטונינוס (גוי) שמשעת הפקידה (ההפריה) יש כבר נפש בעובר. הרי בבשר עושים המלחה שלא יסריח (גם בשחיטה אגב) וממשיל את ההמלחה להפקדת הנפש בעובר. יש סימוכין לדבריו במקרא בה נכתב "ופקדתך שמרה רוחי וגו'".

תלמוד מובא לנו ע"י ר' עזיאל, מדגים מפרשת נוח כי מי שאינו עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים ("דם האדם באדם וגו'") ובסמיכות כתוב "אתם פרו ורבו וגו'". מביא את בן עזאי שאומר, בעצם מונעים קיום של **נפש** בישראל צבור פסיבית-על ידי אי-עשייה, אז בטח שעל ידי הפלה של עובר אקטיבית מונעים קיום של ישראל. ניתן להסיק מכך שמדובר על נפש בעובר.

איסורים במסגרת הפסקת הריון:

רב עזיאל: השחתה, מניעת אפשרות החיים לנפש מישראל, מיתת עוברים (מסתמך על ציווי לבני נוח-שכן אין מה שיאסרו עליהם ויתירו לישראל לדבריו), אי-קיום פרו ורבו.

רב וולדיברג: איסור הפלה אחרי שבעה חודשים בריון (הולד בא לידו גמרו, כי בעתה הוא יכול להתקיים ללא אימו). מביא גם את האיסור להביא את האם לידי סכנה. **בכל מקרה מדבר על אפשרות של מניעת בניינו של עולם או על הריגה מדרבנן (3)**

רב פיישנטיין: איסור הריגת עובר לעכו"ם ולישראל (איסור רציחה פשיטה לעכו"ם אדרבה לישראל), איסור רציחה (לפי רמב"ם), מניעת "פירצה בגדר (ובכך אי-עשיית סייג לתורה כפי שנצטוונו, במס' אבות).

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

שמות: ה' אומר שהוא שם פה, מחריש ומעוור. משמע כל אחד יוכל להיות.

משנה מס' מגילה: "העם מסתכלים בו" מלמד אותנו שאנחנו יכולים לראו תאת הפגמים בעצמנו בזמן ברכת הכהנים, משמע אלו קיימים.

כלי יקר: אנו מוכלים שולל על ידי עיננו, לכן עוצמים עיניים בקריאת שמע לחזק את ראיית הלב (הפגום, המוגבל).
ר' בכרך: אומר שלפי רז"ל ה' חפץ להשתמש בכלים שבורים (בנו) משמע אנו בעלי מגובלות (=כלים שבורים).

רש"י-שמות: לא מענים יתום ואלמנה כי הם "מוגבלים" מאוד, והרי כולנו נהיה מוגבלים ולא נרצה שינהגו בנו כך.

ר' ברנדס: אומר בפירוש שכולנו בעלי מגובלות. כולנו משלימים זה את זה, לכל אחד חיסרון כלשהו. החל משלב הפעוטות ועד הזיקנה. זה כמו גלגל שמתהפך בעולם שכל אחד יכול להיות בכל צד של המשוואה - משמע כל אחד יכול להיות מוגבל. **תפיסה חסידית** לגבי מניין היא שכל אחד משלים את החסר לחברו.

-8

(4)

חסר (לפני עיוור לא תתן מכשול, ר' יהודה החסיד)

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

אביעד: לא כלל המקורות מלמדים הכלת כל אדם ולעיתים מרחיקים. ובמיוחד בעל מוגבלות.

החומש לעיתים מכיל ולעיתים מרחיק. כך גם התושב"ע. המפרשים לרוב דוגלים בהכלה (רש"י בחלק מהדוגמאות).

שמות: ה' אומר למשה שהוא בראו כך, והוא נמצא לצידו. זהו מקור **מכיל**.

ויקרא י"ט: אוסר על פגיעה בחירש ועיוור, עלינו לקבלם ולהכילם.

ויקרא כ"א: אוסר על כהן בעל מום לעבוד בקודש, זהו מקור **מרחיק**.

משנה מס' סוטה: מביא מוגבלות בחיים כעונש, משמע מקור זה **מרחיק**. **כלי יקר** מצטרף לאמירה זו (אדם שהתעורר כנראה קיבל שוחד, עיני שמשון).

משנה מס' מגילה: אוסר על כהן בעל מום לברך את העם. אחד הסיבות: העם יזהו פגמים בעצמם, ולכן עליו להתעטף. מצד אחד מקור **מכיל** כי אינו מדיר את הכהן לחלוטין (מסייגים את האיסור), מצד שני מרחיק כי מעיקר הדין הוא מודר מלברך את העם.

-2

(6)

חסרה התייחסות לברכת ברוך משנה הבריות

יחי אדוננו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד

- א. **לא נכון.** גישתם היא אליטיסטית. **מסכתות קטנות:** בית שמאי אומרים אל ישנה אדם למי שהוא **חכם, עניו וכן אבות עשיר.**
- ב. **נכון.** הוא כותב זאת בספרו **על הלכה והכלה:** "...לכל טקסט יש קונטקסט, הקשר ובזמן שבהם נולד ונוצר ועל פיהם יש לראותו..."
- ג. **נכון.** הלכה זו מובאת בתוספתא **מסכת ברכות(ליברמן):** "הרואה [...] ואת הסומא ומוכי שחין אומר "ברוך דיין האמת".
- ד. **נכון.** זה מובא בדיון של רבי עם אנטונינוס, **בבבלי מסכת סנהדרין:** לאחר שאנטונינוס אמר לרבי שלא ייתכן שחתיכת בשר העמוד שלושה ימים ללא מלח ולא תתחיל לכן להסריח, לכן מובן שהנשמה ניתנת משעת הפקידה. רבי אומר "דבר זה למדני אנטונינוס, ומקרא מסייעו, שנאמר ופקדתך שמרה רוחי [וגו']".
- ה. **לא נכון.** אין זה פשט, אלא רמז או אף דרש (כנאמר "פרד"ס"). אנו מבינים זאת **מבבלי סנהדרין,** בה מסביר רבי **אסי** "ישחנה לאחרים", ורש"י מוסיף עליו ואומר שזה מבוסס על כך שהאחרים עלולים להביא לו עיצה. אנו רואים שרבי **אמי** חולק ואומר שהכוונה היא "ישחנה מדעתו" ולא מתייחס לאחר. **מצודת דוד** כדעת רבי אמי, ולא מתייחס כלל לאדם אחר אלא מדבר על עולם והפנימי של האדם.

+30

(7)